

Om antagande av motion rörande ändring av 26 § 1 lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, att Finlands riksdag föreläggas.

Till Ålands Landsting.

Då under den korta tid självstyrelsen för Åland varit gällande, erfarenheten visat, att stadgandena om bestridande av kostnaderna för självstyrelseförvaltningen äro så avfattade, att Ålands folk icke kan känna sig tryggt och med tillförsikt se emot framtiden, ha vi såsom varande detta folks representanter vår plikt likmätigt ansett oss nödsakade att för självstyrelsens tillämpning i dess fulla utsträckning inkomma till Landstinget med förslag om att i motionsväg hos Finlands riksdag anhålla om erforderlig ändring av de § §, som bestämma den ekonomiska frågan för självstyrelsens genomförande och utövande.

Redan bestämmelserna i självstyrelselagens 26 § äro så oklara och tvetydiga, att landstingets representanter, som inför sina valmän bära ansvaret för att självstyrelsen icke skall bli en tunga för Ålands befolkning, hysa stora betänkligheter för att under förhållanden kunna gå med på ett fortsatt utövande av självstyrelsen, förrän denna erhåller en fast ekonomisk grundval.

I § 21 av sagda lag stadgas, att landskapet har rätt att för sina behov använda en del av de i landskapet utgående i §: en närmare angivna skatter, vilka utgöra sammanlagt omkring Fmk. 70,000:-- . Till denna summa komma vidare inkomsten av nyttjanderätten till statens jordegendomar och fiskevatten på Åland samt diverse andra mindre inkomstbelopp, utgörande inalles ungefär Fmk. 160,000:-- , vadan sålunda de till landskapets disposition stående medlen komme att belöpa sig till en summa om Fmk. 230,000:-- , vilket belopp är alldeles otillräckligt för landskapet, då dess årsbudget, ifall landskapet jämlikt självstyrelselagen skall övertaga däri närmare bestämda förvaltningsgrenar, för närvarande stiger till det närmaste Fmk. 4,000,000:-- . Bristen eller

cirka Fmk. 3,750,000:- skall enligt självstyrelselagens anvisning uttagas medels beskattning av landskapets inbyggare. Visserligen stadgas det i 26 § av sagda lag, att skatteutjämning efter en tre års period skall enligt bestämmelserna i berörda lag äga rum, men då dessa äro, såsom redan nämnts, så oklara och tvekydiga, kan Ålands folk, som jämväl har att erlægga alla de skatter, som rikets övriga inbyggare utgöra, ^{icke} ingå på att under nämnda period låta beskatta sig för självstyrelsens upprätthållande, synnerligast som en sådan extra beskattning bleve alltför tungande och som osäkert är, hurvida de genom extra beskattning eventuellt utgående skatter vid föreskriven skatteutjämning kunna återfås.

För Ålands folk förestår alltså en dubbelbeskattning för att kunna genomföra sin självstyrelse. Men då självstyrelsen har givits Ålands folk såsom en förmån och alltså icke såsom en tunga, bör under sådant förhållande någon dubbelbeskattning ej få komma i fråga, ty utan något vidare ordande härom inses ju, vad en beskattning av detta slag innebär en beskattning, vilken Ålands folk aldrig kan godkänna även om utsikter förefunnes att vid en skatteutjämning återbekomma vad som genom extra beskattning uttagits. Därför måste den ekonomiska frågan ordnas så, att självstyrelsen blir, såsom så många gånger framhållits, en verklig förmån och icke en illusorisk sådan för Ålands folk, som städse varit hänvisat att väl sköta sin ekonomi för att i kampen för tillvaron kunna reda sig.

På ovananförda skäl få vi förty vördsammast hos Landstinget föreslå det Landstinget ville i motionsväg ingå till Finlands riksdag med förslag till ändring av ^{de} §§, som beröraden ekonomiska sidan av självstyrelsen på Åland, så att dessa §§ komme att innehålla uttryckligt stadgande därom, att budget över självstyrelsens ordinarie kostnader ett år på förhand uppgöres för ett år åt gången av landstinget för att, sedan den blivit av den i § 26 av självstyrelselagen omförmälda delegationen fastställd, ingå i rikets ~~(allmänna)~~ budget samt att ^{penningmedel} ~~kostnaderna~~ enligt en sådan för Åland fastställd budget av statsverket tillhandahållas landskapsnämnden för bestridande av kostnaderna för självstyrelsen förverkligande på Åland.

Johannes Eriksson.

~~Isak Rönqvist~~

Urban Mattsson

A. Blomroos

Sten Eriksson.

V. K. Brandt

J. H. Karlsson

Erik Hedin

J. Fröberg.

A. L. Malm

Uno. Andersson

~~W. Malm~~

A. H. Karlsson

Fanny Sundström

Johannes Holmberg.

Robert Rosénblad.

C. Salme

And. Fröberg.

Aug. Jönsson

J. H. Karlsson

Mats. Jönsson

Julius Karlsson

J. W. Österlund

Carl Karlsson.

Ott. Lindell

J. H. Blom

August Karlsson

Carl Lindström

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning till Ålands landsting med anledning av landstingsmännen Johannes Erikssons m.fl. petition till Landstinget om antagande av motion rörande ändring av 26 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, att Finlands riksdag föreläggas.

Uti en till Landstinget ingiven, av landstingsmännen Johannes Eriksson, C. Palmer, K.J. Blomroos m.fl. den 20 februari 1923 dagtecknad petition hava bemälda landstingsmän på i petitionen framhållna skäl anhållit om att Landstinget ville till Finlands riksdag i motionsväg ingå med förslag till sådan ändring av de paragrafer i lagen om självstyrelse för Åland av den 6 maj 1920, som beröra den ekonomiska sidan av självstyrelsen, att sagda lag komme att innehålla ett uttryckligt stadgande därom, att budget över självstyrelsens ordinarie kostnader ett år på förhand uppgöras för ett år åt gången av Landstinget för att, sedan den blivit av den i § 26 av självstyrelselagen omförmälda delegationen fastställd, ingå i rikets budget, samt att penningemedel enligt en sådan för Åland fastställd budget av statsverket tillhandahållas Landskapsnämnden för bestridande av kostnaderna för självstyrelsen.

Vid petitionens behandling den 21 februari beslöt Landstinget att i avseende å utlåtande överstyra densamma till Landskapsnämnden med anhållan tillika om utarbetande av förslag till motion att Riksdagen föreläggas.

Jämte Landstingets skrivelse för den 28 sistlidne februari har Landskapsnämnden jämväl fått emottaga samtliga i ärendet tillkomna handlingar samt tillåter sig i anledning härav framhålla följande:

Uti sin till Landstinget ingivna framställning giva petitionärerna uttryck åt en till det yttersta driven pessimism ifråga om landskapets möjlighet att gå i land med de uppgifter, som självstyrelselagen pålägger detsamma. Det är förmodligen denna ytterligt uppdrivna farhåga som

medverkat därtill, att petitionärerna, med fränseende av de erfarenheter, självstyrelselagens tillämpning redan i verkligheten medfört, underhela framställningens gång röra sig på ett plan, som med rådande faktiska förhållanden torde hava ringa eller intet att skaffa. Petitionärerna utgå nämligen ifrån, att kostnaderna för självstyrelsen ovillkorligen måste anskaffas medelst beskattning av landskapets inbyggare, vilket tydligt nog framgår av inledningsmeningen i fjärde stycket, däri kategoriskt fastslås att "Ålands folk förestår också en dubbelbeskattning för att kunna genomföra sin självstyrelse".

Ingenting kan dock vara mera oriktigt än detta. Visserligen innehåller 26 § i självstyrelselagen ett stadgande därom, att om det skulle framgå, att beskattningen i landskapet Åland för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner propositionsviis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i riket, skall bidrag av statsmedel åt landskapet utgivas. Men, såsom oförbehållsamt av de republikens myndigheter, som med denna sida av landskapets ekonomi sysselsatt sig, liksom även av Ålandsdelegationen, torde erkänts, kan åt detta stadgande icke tillmätas någon betydelse i annan motto, än att åt landskapet skall vid den budgetreglering, som enligt berörda paragraf bör äga rum vart tredje år, bestämmas bidrag till ett belopp, som motsvarar landskapets ordinarie utgifter.

Meranämnda stadgande har nämligen, såsom måste vara känt även för petitionärerna, tillkommit på grund av villfarelse beträffande beloppet av de utgifter, som landskapets självstyrelse kräver, och vilka av den kommitté, som hade sig ombetrott utarbetande av självstyrelselagen, kalkylerats till ungefär enahanda belopp, som beräknats komma att inflyta av mantalsavgifter samt närings- och nöjesskatterna,

Varför vid sådant förhållande petitionärerna byggt sin framställning på de anförda grunderna, är för Landskapsnämnden oförklarligt, så mycket mer som ju Landstinget allaredan 1923 beträtt den väg för självförvaltningens finansiering, som tillsvidare, enligt § 24 i självstyrelselagen, ju står landskapet öppen, genom att acceptera ett av Riksdagen landskapet erbjudet lån om en miljon mark, och vilken väg tillsvidare måste

tillgripas intill dess ändring vunnits i de stadganden av självstyrelselagen, som reglera sättet för förvaltningskostnadernas bestridande. Landskapsnämnden måste för sin del beklaga tillkomsten av de utav petitionärerna anförda motiven och särskilt den av Landskapsnämnden citerade slutsatsen, som efter petitionens publicerande i här utkommande tidning väckt mycken och enligt Landskapsnämndens mening oberättigad oro i bygderna.

Däremot är Landskapsnämnden i alla avseenden onse med petitionärerna därom, att § 26 uti självstyrelselagen såvitt möjligt bör erhålla en redigering, som fullkomligt tydligt och klart reglerar sättet för landskapsförvaltningens finansiering, och bör enligt Landskapsnämndens åsikt alla Landstingets krafter inriktas därpå att en sådan förändring av självstyrelselagen kommer till stånd. Dock är Landskapsnämnden för sin del ej övertygad om att tidpunkten härföre just nu är inne - starka skäl tala enligt Nämndens uppfattning för, att härmed bör anstå till dess frågan om grundskatten slutligt blivit avgjord. I varje fall nödgas Landskapsnämnden kategoriskt avböja all medverkan till en ändring av lagrummet i hela den omfattning, som av petitionärerna önskats. Såvitt Landskapsnämnden nämligen av petitionärernas kläm kan finna, avse petitionärerna en sådan förändring av bl.a. § 26 uti ofta nämnda lag, att landskapets budget, sedan ett förslag härtill av Landstinget uppgjorts, skall underställas Älandsdelegationen och Presidentens samt Riksdagens prövning och först härefter bliva för landskapet gällande. Ett sådant ordnande av principerna för landskapets hushållning kan emellertid i själva verket medföra självstyrelsens förintande.

Under en följd av år kämpade den åländska befolkningen med en målmedvetenhet, seghet och energi, som vid sig fäste nationernas beundran, för att ernå en nationell självbestämmingsrätt. På grund av orsaker, vilka enligt åländsk och skandinavisk rättsuppfattning hava föga med rättens idé att skaffa, men desto mer med vissa för tiden eftersträfvade politiska syftemål, ledde denna strid, som icke utkämpades utan betydande offer från befolkningens sida, ej till det åträdde slutmålet, men dock till ernående av en självstyrelse, som i sig innefattar oerhörda

värden för öarnas befolkning, om denna förstår att rätt utnyttja densamma) och ej i kortsynt skuggräddsla tillspillo giver dess förmåner i sökandet efter en förment trygghet för sådana intressen, vilka ej på något vis kunna betraktas såsom för landskapet vitala.

En dylik värdefull förmån och måhända den allra främsta, utgör just landskapets rätt att självt bestämma över sin hushållning. Överallt och inom alla enligt folkfrihetens grundsatser styrda nationer har budgeträtten härintills betraktats såsom folkets dyrbaraste egendom. Det är denna rätt petitionärerna avse att från landskapet skall å rikets myndigheter överflyttas, och landskapet sålunda ställas under dettas förmyndarskap. Enligt Landskapsnämndens mening utgör petitionärernas ifrågavarande framställning det farligaste attentat, som, om också oavsiktligt, härintills emot landskapets självstyrelse riktats.

Med hänsikt till det ovananförda anser sig Landskapsnämnden, likmätigt sin plikt att i alla förekommande fall, så utåt som inåt, bevaka landskapets sanna intressen, böra så långt i dess förmåga står söka förhindra uppgivandet av de dyrbara värden, självstyrelselagen representerar. I främsta rummet ankommer det dock å Landstinget såsom representerande landskapets befolkning att stå vakt om dessa värden och tillse, att åt kommande släkten icke lämnas i arv en stympad eller kringskuren självstyrelse. Landskapsnämnden kan fördenskull ej annat än taga för givet, att petitionärernas framställning, i det avseende den syftar till ett beskärande av landskapets rätt att självt bestämma över sin hushållning, skall av Landstinget avböjas, samtidigt dock petitionärernas framställning, i de delar densamma avser en utveckling och ett närmare preciserande av grunderna för det för självstyrelsens finansiering, av Landstinget torde böra kunna påräkna allt inom möjlighetens gränser liggande stöd.

Det syftemål, som ligger bakom petitionärernas framställning är nämligen, enligt Landskapsnämndens uppfattning, av en synnerligen stor betydelse för landskapet, såsom avseende att skapa en fast grundval för dess självförvaltning genom ett noggrant fastställande av det sätt, på

vilket kostnaderna för förvaltningen bör bestridas. Det kan ju nämligen ej ifrågasättas, att icke de utvägar härföre, som av självstyrelselagen anvisas och som jämväl av Landstinget tagits i bruk, nämligen upplånande av de för bestridande av förvaltningskostnaderna nödiga medlen, äro såväl olämpliga som obekväma och böra ersättas av klara och otvetydiga stadganden därom, att sagda medel uti en noga bestämd ordning skola av riksmyndigheterna ställas till landskapets förfogande. Men härför får icke landskapets rätt att självt bestämma över sin budget uppgivas, vilket uppenbart vore fallet om petitionärernas framställning i hela dess vidd skulle av Landstinget tillmötesgå.

Landskapsnämnden inser till fullo, att anledningen till framställningen i den del densamma avser att den af Landstinget antagna budgeten, innan densamma träder i kraft, bör av rikets myndigheter stadfästas, är den att petitionärerna därmed önska förekomma att utgifter, vilka av Landstinget betraktas såsom ordinarie, skulle senare befinnas vara av sådan natur, att landskapet självt finge vidkännas desamma. Landskapsnämnden vill dock fästa Landstingets uppmärksamhet därvid, att dylika fall i varje händelse måste anses komma att inträffa ytterligt sällan, då väl Landskapsnämnden med all säkerhet icke kommer att föreslå utgifter beträffande vilkas natur osäkerhet i detta avseende kunde råda, utan att därvid fästa Landstingets uppmärksamhet, och Landstinget lika sannolikt ej heller komme att besluta dylika utgifter såvida icke den därmed förenade risken av Landstinget anses uppvägas av utgiftens nyttighet för landskapet. Såvitt Landskapsnämnden kan finna, kommer därutöver sagda risk att hänföra sig endast till jämförelsevis små belopp, då beträffande de mer betydande förvaltningsbehoven dessas ordinarie karaktär utan vidare bör kunna fastställas. Vid sådant förhållande är enligt Landskapsnämndens uppfattning ett uppgivande av landskapets rätt att själv bestämma över sin hushållning ur alla synpunkter förkastligt, såsom närmast innebärande ett politiskt självmord, och nödgas Landskapsnämnden förty avböja ~~att~~ i sådant avseende föreslå någon som helst åtgärd.

Men däremot, och med anseende å nödvändigheten att snarast möjligt

få grunderna för självförvaltningens finansierande i grundlag fastställda, får Landskapsnämnden tillstyrka bifall till petitionärernas framställning om inlämnande av en motion till Riksdagen i anförst syfte, så snart ^{tids/} förhållandena härför befunnits lämpliga. Denna motion skulle enligt Landskapsnämndens uppfattning ej beröra annat lagrum än 26 § i självstyrelselagen, vilken då borde erhålla en sådan avfattning, att genom densamma skulle fastställas:

1) Landskapets rätt att till bestridande av sina ordinarie utgifter erhålla ett motsvarande anslag ur allmänna medel;

2) att sagda anslag bör utgivas i förskott uti lämpliga rater till landskapets förvaltande myndighet;

3) att efter varje års utgång en likvid skall äga rum emellan statsverket och landskapet genom förmedling av Ålandsdelegationen; samt

4) att i lagrummet möjligast noggrant fastställas, vilka landskapets utgifter skola såsom ordinarie anses.

Med hänvisning till det ovensagda får Landskapsnämnden föreslå följande lydelse till motion angående ändrad lydelse av 26 § i lagen om självstyrelse för Åland:

" L A G

om ändring av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i landtdagsordningen föreskriver, och med Ålands landstings bifall, var der härigenom, med ändring av 26 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920 stadgat, att nämnda lagrum skall erhålla följande lydelse:

§ 26.

För bestridande av landskapets ordinarie utgifter under varje år är landskapet berättigat erhålla ett förskott, vilket beräknas med ledning av föregående års utgifter och löpande årets budget. Förskottet utbetalas kvartalsvis under budgetåret och är räntefritt. Förskottets belopp fastställas av den i mom. 2 ommämnda delegationen.

Vid varje budgetårs slut är landskapet berättigat att för landskapsförvaltningens ordinarie behov erhålla ett bidrag ur statsmedel. Bidra-

gets belopp fastställles för varje budgetår på grund av de verkliga utgifterna genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av Statsrådet, samt tvenne, utsedda av Landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen.

Beloppet fastställles med avdrag av vad landskapet för året uppburit genom de i 21 § omförmälda mantalspengar, närings- och nöjesskatter samt expeditonsavgifter. Samtidigt äger delegationen, efter anställd jämförelse mellan vad landskapet äger för budgetåret av staten erhålla och vad landskapet i förskott uppburit, fastställa, huru mycket landskapet skall återbära till statsverket eller staten utöver förskottet till landskapet utgiva.

Såsom landskapets ordinarie utgifter skola anses sådana, som för motsvarande ändamål annorstädes i riket utgå och ^{av}propositionsvis ej äro högre än därstädes, ävensom sådana nödiga utgifter, vilka föranledas av landstingets och landskapsnämndens verksamhet eller landskapets av dess geografiska särställning betingade oundgängliga behov. Har landskapet utskrivit särskild skatt för täckande av något självförvaltningens ordinarie behov, och framgår det att beskattningen i landskapet propositionsvis är högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken, skall även detta tagas i betraktande vid statsbidragets fastställande.

Har landskapet gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut därom av den i andra momentet omförmälda delegationen.

Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av republikens president.

Det alla, som vederbör, till efterrättelse länder.

Helsingfors, den

Med ovanintagna förslag till motion vill Landskapsnämnden emellertid icke göra gällande, att Nämnden härmed i saken träffat det absolut rätta eller ens vad som för landskapet kan komma att ställa sig möjligast gynnsamt. Och på grund av omständigheter, vilka Landskapsnämnden icke

önskar i detta sammanhang beröra, måste Nämnden på det högsta draga i tvivelsmål, huruvida för närvarande tidpunkten för inlämnande av en motion till riksdagen i det syfte petitionärerna avse, skall anses lyckligt vald.

Måhända kunde Landstinget med hänsikt till den just nu för handenvärande situationen även åtnöja sig med en mindre ändring av § 25 i självstyrelselagen, vilken ändring då lämpligast finge formen av ett tillägg av följande lydelse:

"För bestridande av landskapets utgifter för självförvaltningens ordinarie behov är landskapet berättigat att årligen ur allmänna medel i förskott uppbära ett häremot svarande belopp."

Landskapsnämnden anser det dock tvivelaktigt, huruvida en motion av senast anförda lydelse skall ifråga om därmed åsyftad nytta kunna anses motsvara de vidlyftiga omgångar, ändring av grundlag påkalla.

Mariehamn, den 8 april 1924.

På Landskapsnämndens vägnar:

Carl Björkman.

Axel Kuffschinoff.